Удосконалено методику проведення АВС-аналізу, який застосовується в комбінації з XYZ-аналізом, для вибору об'єкта управління логістичної системи. Застосування вдосконаленої методики АВС-аналізу дозволить зробити більш коректний добір номенклатур до відповідних класифікаційних груп й уникнути недоліків, властивих АВС-аналізу, у якому як класифікаційна ознака використовується вартість річного споживання; що досягається за рахунок того, що при використанні рейтингу споживання номенклатур вплив факторів вартісного чи натурального споживання нівелюється у випадку незначної величини одного з них.

Таким чином, загальну концепцію логістичної системи управління запасами підприємства можна вважати сформульованою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карпенко О. В. Нові підходи до контролю матеріальних запасів / О. В. Карпенко // Вісник ЖІТІ. Економічні науки. — 2001. — № 15. — С. 103—106.
2. Глогусь О. В. Логістика / О. В. Глогусь. — Тернопіль : Наук. думка, 2007. — 168 с.
3. Окландер М. А. Концепция промышленной логистики / М. А. Окландер // Экономика Украины. — 1993. — № 10. — С. 27—33.
4. Линдерс Майкл Управление снабжением и запасами. Логистика / М. Линдерс, Е. Харольд ; пер. с англ. — СПб. : ООО «Виктория плюс», 2002. — 768 с.
5. Глушок Т. Реформирование структуры управления производством / Тарас Глушок // Бизнес-информ. — 2006. — № 2. — С. 52—55.
6. Решетник М. Логистическая информационная система предприятия / М. Решетник // РИСК. — 2004. — № 4. — С. 10—15.
7. Яременко О. Управление материальными ресурсами / О. Яременко // Бизнес-Информ. — 1997. — № 22. — С. 48—52.
8. Кальченко А. Г. Основи логістики / А. Г. Кальченко. — К. : Товариство "Знання", 1999. — 135 с.
9. Голиков Е. А. Маркетинг и логистика / Е. А. Голиков. — М. : Издательский Дом "Дашков и Ко", 2003. — 412 с.

УДК (001.8 : 65) : 664.7

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЮ БОРОШНОМЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Безродна Т.М., аспірант

Тернопільський національний економічний університет

У статті розглядається аналітичне забезпечення управління результативністю борошномельних підприємств, а саме поняття результативності діяльності цих підприємств та підхід до її аналізу. Для проведення аналізу динаміки обсягів виробництва та реалізації продукції протягом трьох років за декількома борошномельними підприємствами Тернопільської області використано такі її складові, як тренд та сезонна.

Ключові слова: динаміка, ефект, ефективність, індекс сезонності, результат, результативність, сезонна, тренд.

Безродная Т.М. АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТЬЮ МУКОМОЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ / Тернопольский национальный экономический университет, Украина

В статье рассматривается аналитическое обеспечение управления результативностью мукомольных предприятий, а именно понятие результативности деятельности этих предприятий и подход к ее анализу. Для проведения анализа динамики объемов производства и реализации продукции на протяжении трех лет по нескольким мукомольным предприятиям Тернопольской области использованы такие ее составляющие, как тренд и сезонная.

Ключевые слова: динамика, эффект, эффективность, индекс сезонности, результат, результативность, сезонная, тренд.

Bezrodna T.M. ANALYTICAL PROVIDING OF MANAGEMENT EFFECTIVENESS OF FLOUR-MILLER ENTERPRISES / Ternopil national economic university, Ukraine

In the article the analytical providing of management effectiveness of flour-miller enterprises is examined, namely a concept of effectiveness of activity of these enterprises and going is near its analysis. For the leadthrough of analysis of dynamics of production and realization volumes during three years after a few flour-miller enterprises of the Ternopil' region such its constituents as trend and seasonal are used.

Key words: dynamics, effect, efficiency, index of seasonality, result, effectiveness, seasonal, trend.

ВСТУП

Протягом останніх двох десятків років в Україні чимало було реалізовано досліджень, присвячених проблематиці ефективності діяльності підприємств, але питання аналізу результатів, тобто тих показників, що знаходяться в чисельнику ефективності, на нашу думку, є недостатньо дослідженим, зокрема стосовно галузевої специфіки діяльності борошномельних підприємств.

Поняття результативності діяльності будь-якого підприємства зазвичай пов'язують із ефективністю. Причому існують наукові думки стосовно тотожності і відмінності цих понять. Тому в межах цього дослідження потрібно визначитись із сутністю результативності діяльності борошномельних підприємств та порядком її аналізу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженням ефективності діяльності підприємств займалися багато вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, щоб можна було стверджувати, що це питання є достатньо вивченим. Проте, на жаль, те саме не можна стверджувати стосовно досліджень теоретичних аспектів сутності понять „ефективність" та „результативність", зокрема щодо встановлення ступеня їхньої тотожності чи відмінності. Так, певною мірою це питання досліджене такими авторами, як Н. І. Климаш [1], Т. Ф. Косянчук та Ю. Г. Галкіна [2], О. І. Олексюк [3], Н. В. Поліщук [4]. Варто додати, що їхні дослідження лежать у площині саме теоретичного визначення, але достатньо обґрунтованої думки все ще немає, крім того, жодним чином не висвітлюються галузеві особливості аналізу результативності діяльності підприємств. Таким чином, невирішеним залишається питання розробки методики аналізу основних показників результативності діяльності борошномельних підприємств з урахуванням їхніх галузевих особливостей.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Метою статті є розробка підходу до аналізу результативності діяльності борошномельних підприємств із позицій його цінності для прийняття управлінських рішень на основі дослідження динаміки показників виробництва та реалізації промислової продукції. Для досягнення мети потрібно вирішити такі завдання: розмежувати поняття ефективності та результативності діяльності й поширити його на борошномельні підприємства; сформувати підхід до аналізу результативності діяльності борошномельних підприємств на основі дослідження динаміки показників основної діяльності.

РЕЗУЛЬТАТИ

Найбільш загальною характеристикою результативності діяльності підприємств із тих, які існують у ринкових умовах, є прибуток. Проте оскільки до результатів економічних процесів на борошномельних підприємствах, зважаючи на галузеву специфіку, окрім прибутку, відносять й обсяги виробництва та реалізації промислової продукції, то їх можна використовувати і як індикатори результативності саме для цих підприємств. Незважаючи на те, що дослідження ефективності економічних процесів є традиційним для вітчизняних науковців, проблематика результативності є чимось новим, тому що зазвичай ототожнюється з ефективністю. Огляд деяких опублікованих протягом останніх років наукових праць та власні доробки в цьому напрямі дозволяють зробити припущення, що ці поняття не повинні зводитись до однієї суті.

Такий результат став можливим завдяки осмисленню теоретичного змісту понять „ефект" та „результат", й похідних від них – „ефективність" і „результативність". Слово „ефект" з латинської означає результат, наслідок дії, а значенням слова „результат" в українській мові є остаточний, кінцевий підсумок діяльності, розвитку [5]. Таким чином, фактично ефект ототожнюється із результатом. Спільним для них також є те, що їхні показники належать до абсолютних. Стосовно ефективності, то за визначенням в економічній енциклопедії нею є здатність приносити ефект, результативність процесу, проекту тощо, і яка визначається як відношення ефекту, результату до витрат, що забезпечили цей результат [6, 508]. Тобто показники ефективності є відносними, а ефект чи результат є лише частиною, чисельником при розрахункові ефективності. Поняття результативності не розглядається окремо від ефективності та й в існуючих визначеннях останньої, прикладом яких є наведене вище, вони є синонімами. Походження цього слова в українській мові пов'язується не з ефективністю, а з результатом та прикметником „результативний". Таким чином, якщо припустити, що результативність не є синонімом ефективності, а виступає окремим поняттям, що має абсолютне значення, і яке означає давати результат й не є відношенням ефекту до витрат, то щоб перевірити це припущення, звернемось до аналізу, але не як до загальнонаукового елементу діалектичного методу дослідження явищ та процесів, а як до науки про комплексне вивчення економічної діяльності підприємств. Так, аналіз ефективності передбачає

порівняння отриманих результатів із вкладеними ресурсами, і його, як правило, пов'язують з визначенням рентабельності. Поняття аналізу результативності, у значенні аналізу основних результатів діяльності підприємств, у вітчизняній науковій літературі не виокремлюється, проте логічно продовжуючи думку, що аналізом ефективності є аналіз певного співвідношення показників, то аналізом результативності повинен стати аналіз не співвідношення, а абсолютних показників, які характеризують певні підсумки діяльності, розвитку підприємства. Іншими словами, й на прикладі борошномельних підприємств, – аналіз показників, які відображають обсяги виробленої та реалізованої продукції в натуральному чи грошовому виразі, ніяк не можна назвати аналізом ефективності, адже це є ніщо інше, як аналіз результативності діяльності підприємства.

Одним з основних напрямів аналізу діяльності борошномельних підприємств повинне стати оцінювання інтенсивності динаміки саме тих показників, які характеризують її результативність. При цьому доцільно виокремлювати такі складові цієї динаміки – тренд та сезонну. Тренд характеризує загальну тенденцію (напрямок) динаміки показника, зумовлену впливом систематичних факторів, для виявлення якої використовують різноманітні методи вирівнювання (згладжування) ряду динаміки. Сезонна складова виявляється в циклічній закономірності зміни показника впродовж року і має назву сезонних коливань або сезонної хвилі. Такі коливання формуються під впливом факторів, інтенсивність дії яких змінюється залежно від пори року.

Комплексний аналіз динаміки показників результативності діяльності борошномельних підприємств, на нашу думку, доцільно здійснювати в такій послідовності:

– формування рядів динаміки показників на основі облікової інформації, їхній логічний аналіз;
– виявлення тренда та його аналітичне відображення за допомогою рівняння тренда;
– оцінювання сезонних коливань;
– оцінювання випадкових коливань;
– формулювання висновків за результатами аналізу.

Інформаційною базою для комплексного аналізу діяльності досліджуваних підприємств борошномельної промисловості (ДП ДАК „Хліб України" Тернопільський КХП, ДП Чортківський КХП Державного комітету України з державного матеріального резерву, ТзОВ „Віконт") слугували ряди динаміки щомісячних значень основних показників результативності їхньої діяльності за 2007-2009 рр.

З метою виявлення тренда за кожним показником нами використано метод збільшення інтервалів часу, який передбачає вирівнювання ряду динаміки шляхом розрахунку середніх значень за відповідний період (період вирівнювання), зокрема середньомісячних значень за квартал. Одержані результати свідчать про наявність суттєвих відмінностей динаміки показників, які зумовлені різними умовами господарювання (рис. 1).

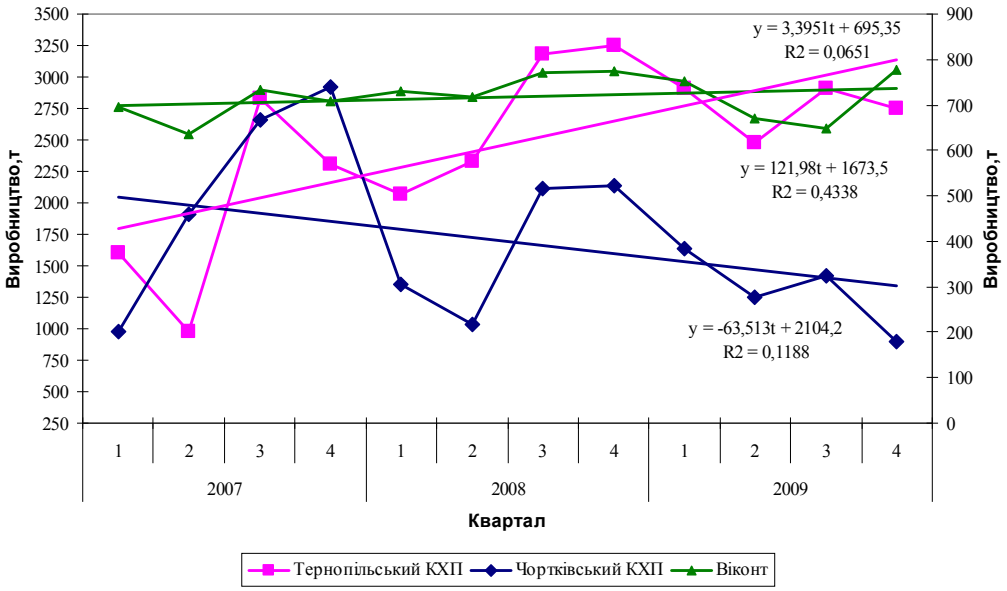

Рис. 1. Динаміка середньомісячного виробництва борошна підприємствами у 2007-2009 рр.*

* наявність двох осей Y на рисунку зумовлена великою різницею між значеннями показників на Тернопільському й Чортківському комбінатах хлібопродуктів та ТзОВ „Віконт", що унеможливлює побудову діаграми з однією віссю Y. Таким чином, вісь Y зліва є шкалою для обсягів виробництва на Тернопільському й Чортківському комбінатах хлібопродуктів, вісь Y справа – для ТзОВ „Віконт".

Динаміка обсягів виробництва борошна пшеничного та пшенично-житнього (основного виду продукції досліджуваних підприємств) на Тернопільському КХП характеризується тенденцією до помітного зростання, на Чортківському КХП – до зменшення, на підприємстві „Віконт” – значення показника коливаються навколо певного сталого рівня, тобто тренд відсутній. Наявність таких тенденцій підтверджується параметрами відображених на графіку рівнянь тренда, отриманих інструментальними засобами Microsoft Excel.

Обсяг реалізованої промислової продукції (у відпускних цінах підприємств без ПДВ, акцизного збору та інших непрямих податків) також має відмінні тенденції (рис. 2).

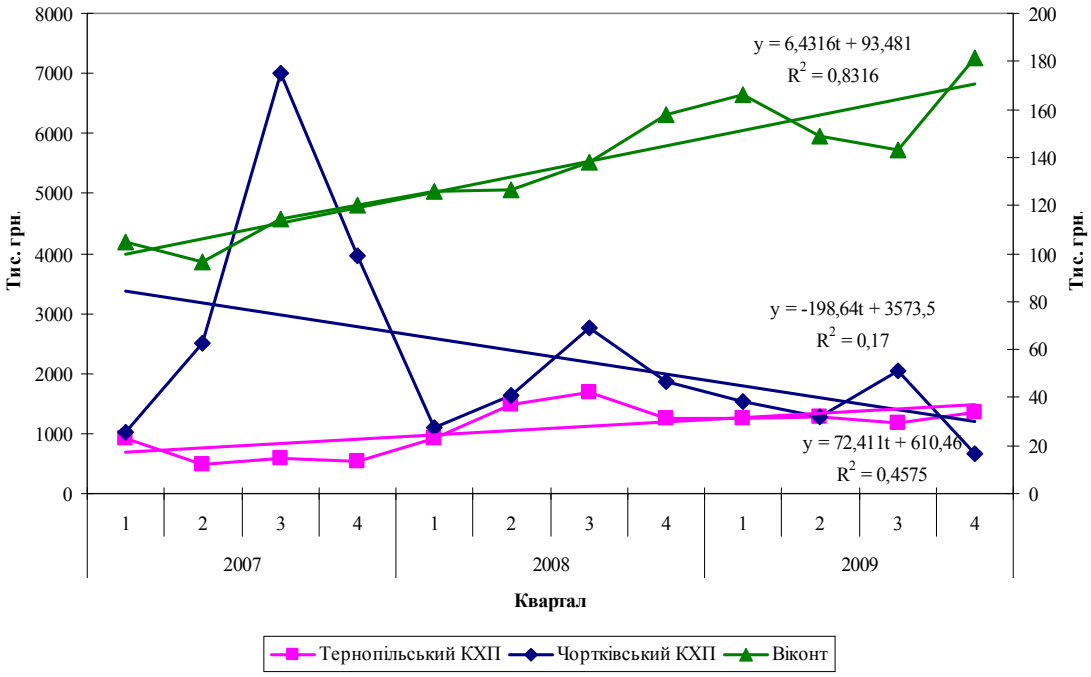

Рис. 2. Динаміка середньомісячного обсягу реалізованої промислової продукції підприємствами у 2007-2009 рр. (використання двох осей Y аналогічне рис. 1)

Зокрема по Тернопільському КХП значення показника загалом зростають, по Чортківському КХП – зменшуються, а по підприємству „Віконт” – помітно зростають.

Для оцінювання сезонних коливань використовують спеціальні показники, які є відношенням фактичних рівнів ряду динаміки до постійної або змінної бази порівняння. Такі показники, які прийнято називати індексами сезонності, можна розраховувати різними методами залежно від специфіки рядів динаміки. У науковій літературі пропонується використовувати методи простої середньої, змінної середньої, зваженої середньої, рухомої середньої, аналітичного вирівнювання, комбінований [7; 8; 9]. Для оцінювання сезонних коливань обсягів виробництва борошна пшеничного та пшенично-житнього по Тернопільському КХП і Чортківському КХП використаємо індекси сезонності, визначені методом аналітичного вирівнювання, оскільки саме цей метод доцільно застосовувати за наявності тренда середньомісячних значень показника. Індекс сезонності (I_S) визначаємо за формулою:

$$I_S = \frac{\sum \frac{y}{y_t}}{m} \times 100, \qquad (1)$$

де y – рівень ряду динаміки (фактичне значення показника);

y_t – теоретичне (вирівняне) значення показника, одержане за відповідним рівнянням тренда;
m – кількість років у досліджуваному періоді.

Для визначення теоретичних значень використано такі лінійні рівняння тренда, розраховані за щомісячними даними:

– Тернопільський КХП – $y_t = 1719,5 + 40,368t$;

– Чортківський КХП – $y_t = 2066,0 - 20,251t$.

Оскільки по підприємству „Віконт” тренд практично відсутній, але середньомісячні значення показника у розрізі років різні, для оцінювання сезонних коливань використаємо індекс сезонності, визначений за формулою:

$$I_S = \frac{\sum \frac{y}{\bar{y}_j}}{m} \times 100, \qquad (2)$$

де $\bar{y}_j$ – середньомісячне значення показника в кожному році.

Результати розрахунків індексів сезонності за формулами (1) і (2), наведені в табл. 1, свідчать про те, що Тернопільському КХП і Чортківському КХП притаманні досить інтенсивні сезонні коливання виробництва борошна, при цьому мінімальні обсяги припадають на березень-червень, а максимальні – на серпень-жовтень (табл.1).

Таблиця 1 – Індекси сезонності виробництва борошна пшеничного та пшенично-житнього борошномельними підприємствами у 2007-2009 рр.*(у відсотках)*

комбінат / місяць	Тернопільський КХП	Чортківський КХП	ТзОВ „Віконт”
січень	89,2	52,4	96,4
лютий	93,8	104,2	99,8
березень	101,0	73,2	107,3
квітень	79,5	51,2	86,1
травень	74,4	87,9	91,7
червень	79,7	103,6	104,1
липень	113,6	113,6	102,5
серпень	121,8	129,6	96,0
вересень	125,6	124,1	101,2
жовтень	123,3	132,1	106,3
листопад	106,3	114,1	105,8
грудень	88,3	111,4	102,9

Максимальна різниця індексів сезонності на Тернопільському КХП становить 51,2 відсоткових пунктів (в.п.), а на Чортківському КХП – 80,9 в.п. У порівнянні з названими підприємствами інтенсивність сезонних коливань на підприємстві „Віконт” є суттєво меншою, при цьому відсутні чітко виражені періоди з мінімальними і максимальними обсягами виробництва борошна, що свідчить про більш стабільну фінансово-господарську діяльність та меншу залежність від зовнішніх чинників.

Оскільки аналіз динаміки середньомісячних обсягів реалізованої промислової продукції (див. рис. 2) свідчать про наявність чітко вираженої тенденції за кожним досліджуваним підприємством, для оцінювання сезонних коливань цього показника використаємо метод аналітичного вирівнювання, а індекси сезонності обчислимо за формулою (1).

Для розрахунку теоретичних значень показника використано такі лінійні рівняння тренда, розраховані за щомісячними даними:

– Тернопільський КХП – $y_t = 638{,}84 + 23{,}907t$;

– Чортківський КХП – $y_t = 3446{,}7 - 62{,}936t$;

– ТзОВ „Віконт” – $y_t = 95{,}31 + 2{,}161t$.

Індекси сезонності (табл. 2), розраховані на основі відношень фактичних рівнів рядів динаміки до теоретичних, які одержано за наведеними рівняннями тренда, свідчать про те, що на досліджуваних підприємствах існують значні відмінності закономірностей річних коливань обсягів реалізованої промислової продукції.

Так, на Тернопільському КХП мінімальне значення індексу сезонності припадає на грудень, а максимальне – на березень, при цьому різниця цих значень становить 55,3 в.п. На Чортківському КХП мінімальне значення зафіксовано в січні, а максимальне – у серпні, а їхня різниця дорівнює 154,2 в.п. На цьому підприємстві впродовж перших п'яти місяців обсяги реалізованої продукції є незначними, проте в червні-вересні вони зростають до максимального рівня. Для ТзОВ „Віконт" характерним є те, що в порівнянні з іншими підприємствами інтенсивність сезонних коливань суттєво менша, мінімальне значення індексу сезонності припадає на квітень, а максимальне – на березень, проте різниця цих значень дорівнює лише 21,6 в.п.

Таблиця 2 – Індекси сезонності обсягів реалізованої промислової продукції борошномельними підприємствами у 2007-2009 рр. *(у відсотках)*

комбінат / місяць	Тернопільський КХП	Чортківський КХП	ТзОВ „Віконт"
січень	97,9	33,9	99,6
лютий	109,0	64,5	104,9
березень	121,3	61,1	107,9
квітень	114,0	45,8	86,3
травень	104,0	66,4	90,6
червень	86,0	117,3	101,5
липень	90,3	135,1	98,8
серпень	110,9	188,1	93,0
вересень	103,4	185,3	94,4
жовтень	102,4	82,1	105,7
листопад	91,4	96,6	105,8
грудень	66,0	113,6	102,2

Особливістю діяльності борошномельних підприємств є те, що значну частку продукції вони виробляють із давальницької сировини. Аналіз щомісячних даних за 2007-2009 рр. про виробництво борошна пшеничного та пшенично-житнього з давальницької сировини на досліджуваних підприємствах свідчить про те, що питома вага цієї продукції на Тернопільському КХП у 2007 р. швидко зростала, проте впродовж І кварталу 2008 р. помітно скоротилася, а надалі стабілізувалася та коливалася навколо середнього рівня (рис. 3). На Чортківському КХП питома вага виробництва борошна з давальницької сировини, починаючи з лютого 2008 р., має тенденцію до зростання, проте можна виокремити періоди з різноспрямованою динамікою. Діяльність ТзОВ „Віконт" характеризуються тим, що борошно виробляється виключно з давальницької сировини.

Для виявлення тенденцій динаміки та оцінювання сезонних коливань виробництва борошна з давальницької сировини на досліджуваних борошномельних підприємствах використаємо його щомісячні обсяги у 2007-2009 рр. Аналіз даних показує, що на Тернопільському КХП і Чортківському КХП обсяги такого виробництва загалом мають тенденцію до зростання, а ТзОВ „Віконт" характеризується достатньо стабільними значеннями цього показника впродовж досліджуваного періоду (рис. 4).

Для розрахунку індексів сезонності виробництва борошна з давальницької сировини за наявності тенденції динаміки використаємо формулу (1), а також рівняння тренда:

– для Тернопільського КХП – $y_t = 1413{,}4 + 27{,}986t$;

– для Чортківського КХП – $y_t = -88{,}337 + 34{,}204t$.

Для ТзОВ „Віконт", для якого характерним є те, що борошно виробляється виключно з давальницької сировини, індекси сезонності визначено раніше (див. табл.1).

За результатами розрахунків отримуємо індекси сезонності виробництва борошна з давальницької сировини (табл. 3), які свідчать про наявність суттєвих сезонних коливань на Тернопільському КХП та Чортківському КХП, при цьому максимальні обсяги виробництва припадають на першому підприємстві на липень-жовтень, а на другому – на серпень-листопад. Мінімальні значення індексів сезонності припадають на Тернопільському КХП на квітень-травень, а на Чортківському КХП – на січень, березень і квітень. Максимальна амплітуда коливань індексів сезонності становить на Тернопільському КХП 69,1 в.п., на Чортківському КХП – 103,1 в.п., а на ТзОВ „Віконт" – 21,2 в.п.

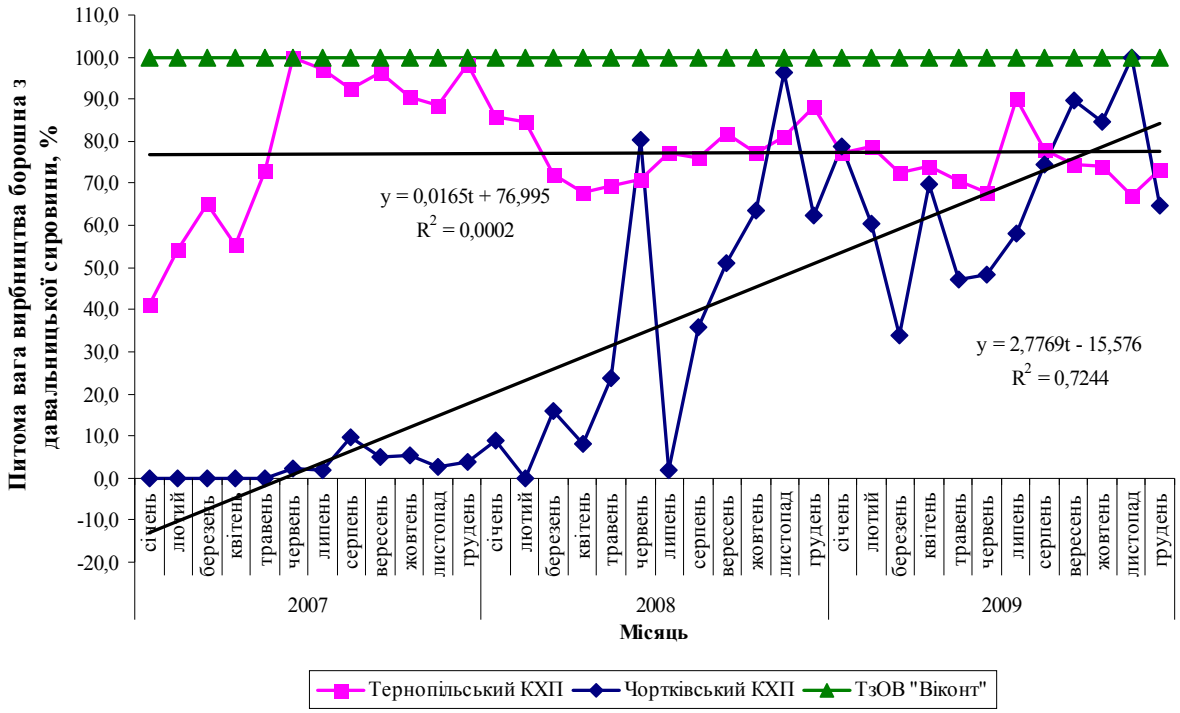

Рис. 3. Динаміка питомої ваги виробництва борошна пшеничного та пшенично-житнього з давальницької сировини борошномельними підприємствами у 2007-2009 рр.

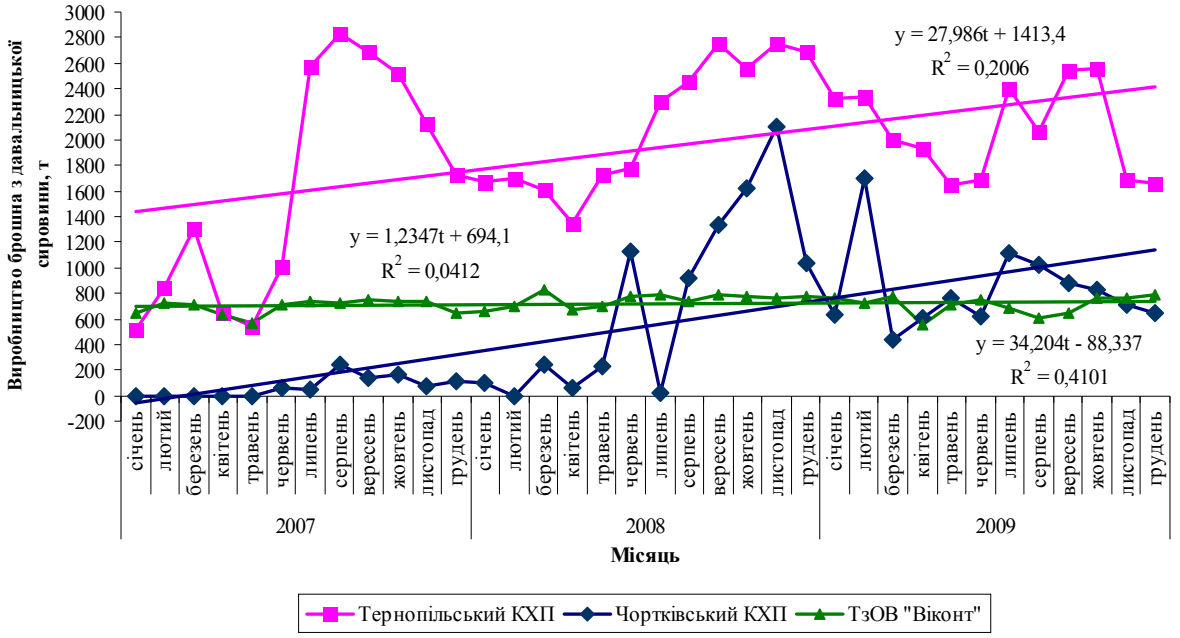

Рис. 4. Динаміка обсягів виробництва борошна пшеничного та пшенично-житнього з давальницької сировини борошномельними підприємствами у 2007-2009 рр.

Отже, найбільш інтенсивними сезонними коливаннями виробництва борошна з давальницької сировини характеризується Чортківський КХП, а ТзОВ „Віконт” має відносно рівномірне виробництво впродовж року.

Таблиця 3 – Індекси сезонності виробництва борошна пшеничного та пшенично-житнього з давальницької сировини борошномельними підприємствами у 2007-2009 рр.*(у відсотках)*

комбінат / місяць	Тернопільський КХП	Чортківський КХП	ТзОВ „Віконт”
січень	79,9	37,2	96,4
лютий	87,0	70,7	99,8
березень	89,0	36,9	107,3
квітень	67,8	27,6	86,1
травень	66,8	43,2	91,7
червень	77,3	111,2	104,1
липень	127,6	50,4	102,5
серпень	128,8	130,0	96,0
вересень	135,9	119,1	101,2
жовтень	127,8	129,0	106,3
листопад	109,2	130,7	105,8
грудень	98,7	77,1	102,9

Порівняння індексів сезонності, розрахованих для загальних обсягів виробництва борошна та його виробництва з давальницької сировини (рис. 5) дає підстави стверджувати, що на Тернопільському КХП немає істотних відмінностей між внутрішньорічними коливаннями цих показників, що свідчить про значний вплив надходження давальницької сировини на результативність діяльності підприємства. На Чортківському КХП вищезазначені індекси сезонності практично збігаються у серпні-жовтні, а в інші періоди між ними існують помітні розбіжності, що свідчить про значно менший, у порівнянні з Тернопільським КХП, вплив надходження давальницької сировини на результативність діяльності. На ТзОВ „Віконт” забезпечено достатньо рівномірне надходження давальницької сировини впродовж року, що проявляється в незначних сезонних коливаннях обсягів виробництва борошна.

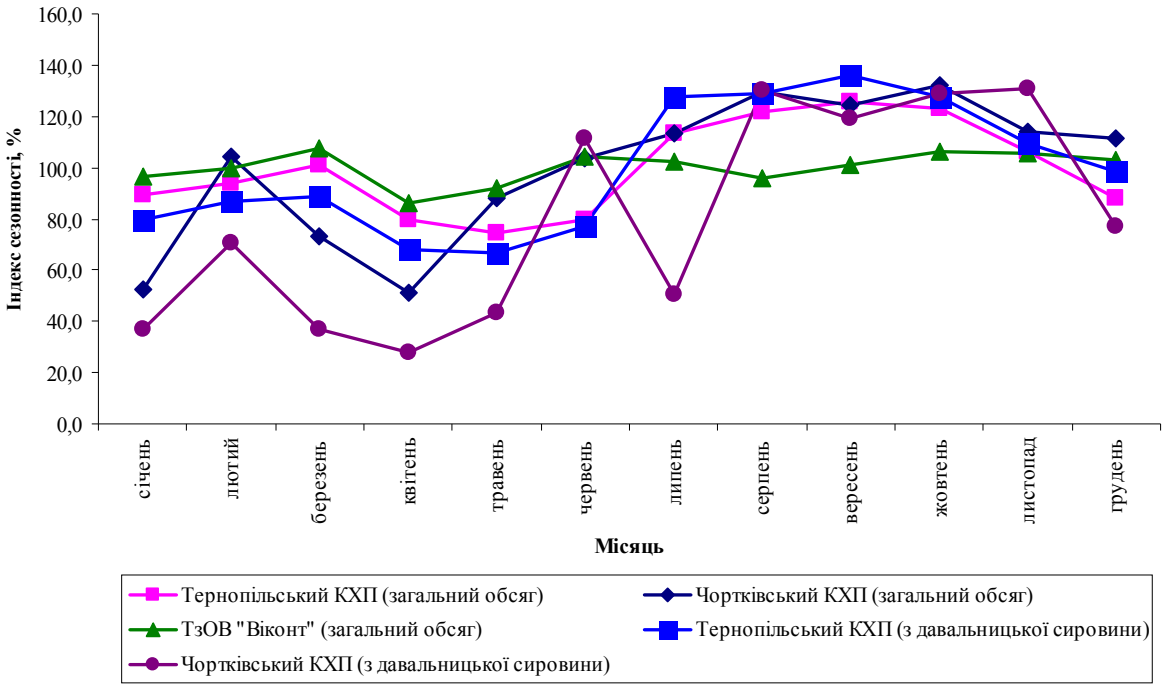

Рис. 5. Сезонні хвилі виробництва борошна пшеничного та пшенично-житнього борошномельними підприємствами у 2007-2009 рр.

ВИСНОВКИ

Використання запропонованого підходу до аналізу динаміки показників результативності діяльності борошномельних підприємств дозволяє сформувати якісно новий тип аналітичного забезпечення управління такими підприємствами, який визначає тенденції зміни рівня визначених складових результативності. Таким чином, аналіз результативності діяльності підприємств борошномельної промисловості на основі дослідженого складу її індикаторів дозволяє одержати значно більший масив інформації, ніж при традиційних методах дослідження на основі лише показника фінансового результату. При цьому напрямами використання отриманої інформації є прогнозування обсягів виробництва та реалізації продукції на короткострокову перспективу, формування стратегії з подолання негативних наслідків сезонності виробництва борошна тощо. Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є побудова індексних моделей для оцінювання впливу факторів на динаміку показників основних результатів діяльності борошномельних підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Климаш Н. І. Науково-теоретичні аспекти сутності понять „ефективність” та „результативність” / Н. І. Климаш // Наукові праці Національного університету харчових технологій. — К., 2009. — № 28. — Р. ІІІ. – С. 124—126.
2. Косянчук Т. Ф. Результативність діяльності підприємства та її діагностика / Т. Ф. Косянчук, Ю. Г. Галкіна // Вісник Хмельницького національного університету. — Хмельницький, 2009. — № 3. — Т. 1. — С. 121—124.
3. Олексюк О. І. Економіка результативності діяльності підприємства : монографія / О. І. Олексюк. — К. : КНЕУ, 2008. — 362 с.
4. Поліщук Н. В. Результативність діяльності суб’єктів господарювання: сутність, оцінка, основи регулювання : монографія / Н. В. Поліщук. — К. : КНТЕУ, 2005. — 252 с.
5. Універсальний тлумачний словник української мови [Електронний ресурс] / портал Словник.net. — Режим доступу : www.slovnyk.net.
6. Економічна енциклопедія : у 3 т. / [Редкол. : С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін.]. — Т. 1. — К. : Видавничий центр „Академія”, 2000. — 864 с.
7. Глинский В. В. Статистический анализ : уч.. пособ. / В. В. Глинский, В. Г. Ионин. — [3 изд., перераб. и доп.]. — М. : ИНФРА-М, 2002. — 241 с.
8. Кендэл М. Временные ряды / М. Кендэл. — М. : Финансы и статистика, 1981. — 198 с.
9. Губанов В. А. Выделение сезонных колебаний на основе вариационных принципов / В. А. Губанов, А. К. Ковальджи // Экономико-математические методы. — 2001. — Т. 37.— № 1. — С. 91—102.

УДК 338.57

ДО ВИВЧЕННЯ НОВИХ АСПЕКТІВ ПРОБЛЕМАТИКИ ЦІНОУТВОРЕННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РИНКУ

Герасимчук К. Ю., викладач

Рівненський державний гуманітарний університет

Аналізується процес ціноутворення на українських підприємствах. Подаються пропозиції, як удосконалити цей процес, адаптувати ціни до конкурентного середовища, уточнити зовнішні та внутрішні впливи на ціноутворення, організувати інформаційне забезпечення важливих рішень щодо ціноутворення

Ключові слова: ціна, ціноутворення, цінова політика, цінова стратегія.

Герасимчук Е. Ю. К ИЗУЧЕНИЮ НОВЫХ АСПЕКТОВ ПРОБЛЕМАТИКИ ЦЕНООБРАЗОВАНИЯ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В РЫНОЧНЫХ УСЛОВИЯХ / Ровенский государственный гуманитарный университет, Украина